

**УРОЖАЙНІСТЬ ЛОХИНИ ВИСОКОРОСЛОЇ
(VACCINIUM CORYMBOSUM L.) ЗАЛЕЖНО ВІД
СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ВІКУ САДЖАНЦЯ
В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

В. В. Мойсієнко д. с.-г. н., професор
М. П. Пашев, аспірант
Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми та аналітичний огляд літератури.
Згідно з даними дослідження, проведеного компаніями ТОВ "ФруТек" і ТОВ "Фруктовий проект", а також Інститутом садівництва НААН України, в 2016 р. загальна площа комерційних насаджень лохини в Україні перевищила 1000 га. Тільки за останній рік ці обсяги зросли на

40%, що вивело Україну на 4-е місце в Європі за площами комерційних насаджень лохини після Польщі, на яку припадає майже половина всіх промислових плантацій ЄС, Німеччини та Іспанії. Передбачається, що наступні 3–5 років приріст комерційних насаджень становитиме 15–20% щорічно, а через 5 років лохина за площею комерційних насаджень обжене садову суницю. Одним із головних чинників успішності української лохини Олег Босий називає високу врожайність у вітчизняних підприємствах. В середньому вона становить 10 т/га, тоді як у Польщі більшість плантаторів збирає по 6–6,5 т/га і тільки лідери ринку по 10 т/га. Основними причинами такого стрімкого розвитку виробництва лохини є висока ціна ягоди і ненасиченість європейського ринку, що забезпечувало експортні можливості [10].

Лохина високоросла (*Vaccinium corymbosum* L.) увійшла в культуру відносно недавно, тому на садових ділянках, де не витримуються умови вирощування, досить часто не плодоносить і відрізняється слабким зростанням. Її смачні ягоди з цілющими властивостями набирають все більшої популярності в Україні. Цей чагарник висотою понад два метри завдяки роботі селекціонерів має сорти різних термінів дозрівання від початку серпня і до середини вересня. Ця культура дуже урожайна і до семирічного віку може давати урожай до 8 кілограмів ягід з куща. Лохина високоросла має дуже цінні, вітамінні ягоди з великим вмістом біологічно активних речовин.

На американському континенті (США та Канада) ще у 20-х роках минулого століття розпочалася селекційна робота, що сприяла появі культурних сортів лохини (голубиці). Часто окультурену лохину називають великоплідною американською чорницею, що призводить до непорозумінь і суперечок [1, 3]. Сорти цієї лохини достатньо морозостійкі і культивуються практично на всій території Сполучених Штатів, а також в Австралії, Новій Зеландії, Китаї та Польщі, яка за останнє десятиліття стала одним із світових лідерів у вирощуванні цієї культури [2]. Спонтанна посадка лохини, без попереднього вивчення її особливостей і підготовки ґрунту, у більшості випадків рано чи пізно призводить до загибелі рослини, а розумний підхід до її агротехніки гарантує нормальний ріст і стабільне плодоношення. Основним стримуючим фактором збільшення виробництва ягідних культур залишається дефіцит якісного посадкового матеріалу сучасних вітчизняних сортів та складність процедури офіційного імпорту саджанців з європейських та американських розсадників [2, 8, 9].

Оптимальними строками заготівлі живців і висаджування їх на вкорінювання є фаза інтенсивного росту пагонів, яка настає у першій декаді червня (1-10.VI) і триває до другої декади липня (1-10.VII) [4, 5, 6, 7].

Методика наукових досліджень. Метою наших досліджень є встановлення продуктивності нових сортів лохини високорослої в агроєкологічних умовах ТОВ «Українська ягода», с. Маркуші Бердичівського району Житомирської області. Ґрунти дослідних ділянок – сірі лісові суглинкові, кислотність яких становить 5,4. При посадці саджанців використовували тирсу, яку поливали підкисленою водою з рН 5,0.

Для вивчення було взято сорти іноземної селекції: *Лібєрті (Liberty)* – пізньостиглий сорт, виведений у 1997 р. та запатентований у 2004 р.; *Дарроу (Darrow)* – сорт пізньостиглий, його краще висаджувати на сонячних місцях для того, щоб ягода, дозріваючи пізно восени, зберегла свій аромат; *Дрейпер (Draper)* – середньостиглий сорт, виведений у 1995 р. та запатентований у 2004 р.; Блюгольд (Bluegold) – середньостиглий сорт, виведений у 1988 р.; Дюк (Duke) – ранньостиглий сорт, виведений у 1987 р.

Результати досліджень. Аграрії та науковці України, оцінивши важливість цієї ягоди, взялися за її вивчення і активне вирощування плодоносних рослин, тому щороку площі під цією культурою збільшуються приблизно на 40–50 га. Розповсюдження лохини можливе за умови врахування потреби лохини в оптимально кислому середовищі ґрунту (рН–3,8–5,0).

Нашими дослідженнями встановлено, що в умовах 2013 р. дворічні саджанці лохини високорослої забезпечили середню врожайність ягід у перший рік використання незалежно від сорту від 250 до 350 г з одного куща (табл. 1).

Таблиця 1

**Урожайність кущів лохини високорослої
в умовах ТОВ «Українська ягода» Бердичівського району
залежно від сортових особливостей, 2013–2014 р.**

Рік	Вік саджанця	Урожайність ягід різних сортів, кг/кущ				
		Дюк	Блюгольд	Дарроу	Дрейпер	Лібєрті
2013	2-х річний	0,30	0,25	0,25	0,30	0,35
2014	2-х річний	0,30	0,25	0,25	0,25	0,15
	3-х річний	1,0	0,75	0,70	0,80	0,80

Слід відмітити, що найбільш урожайним у 2013 р. виявився сорт лохини Ліберті (*Liberty*), котрий на 50–100 г з куща перевищував урожайність сортів Дрейпер (*Draper*), Дюк (*Duke*), Блюгольд (*Bluegold*) та Дарроу (*Darrow*). При цьому, виявлено і більшу масу ягід сорту *Ліберті*. Ягоди лохини дозрівають неодноразово, тому з одного куща їх можна збирати в середньому впродовж трьох–чотирьох тижнів, а сорт *Ліберті* – навіть до півтора місяця (з кінця липня до середини серпня). Самий короткий період збирання плодів у сорту *Дарроу* – два тижні. В агроєкологічних умовах 2014 р. урожайність двоєрічних кущів становила від 150 до 300 г з куща. Основною причиною низької урожайності сорту *Ліберті* (150 г/кущ) є те, що через несприятливі погодні умови рослини були пізно висаджені (кінець червня) і плоди сформувалися досить дрібними (маса 0,96 г). Слід відмітити, що урожайність 3–х річних кущів значно переважала щойно висаджені саджанці (дворічні) і коливалася в межах незалежно від сорту від 700 до 1000 г. Самим урожайним був сорт Дюк – 1,0 кг/кущ, за ним сорти Дрейпер та Ліберті по 0,8 кг/кущ.

Висота куща у 3-річних посадках була вищою, ніж у 2-річних насадженнях і становила 75-95 см (табл. 2).

Таблиця 2

Висота рослин, маса плодів і урожайність кущів лохини високорослої (Житомирська область, с. Маркуші, 2014 р.)

Сорт	Висота куща, см	Маса плоду, г	Урожай з куща, г
<i>2-х річний кущ</i>			
Дюк	60	3,17	300
Блюгольд	55	1,35	250
Дарроу	50	1,89	250
Дрейпер	70	1,68	250
Ліберті	70	0,96	150
<i>3-х річний кущ</i>			
Дюк	80	3,50	1000
Блюгольд	75	1,35	750
Дарроу	75	1,90	700
Дрейпер	85	1,00	800
Ліберті	95	1,68	800

У результаті фенологічних спостережень за ростом і розвитком рослин лохини ми встановили наступне: якщо навесні у період цвітіння не було проведено прорідження цвіту, то у таких сортів як

Лібєрті, Дреїпер відмічено дуже багато ягід на кушах, але вони дрібні і, при цьому, урожай плодів у цілому знижується. Нами виявлено, що розмір ягоди у діаметрі значною мірою впливає на урожай плодів з куша. Так, при розмірі 10 мм мага ягоди становить у середньому 0,64 г, при 15 мм – 1,8 г, а при 20 мм – 4,4 г (що буває у рідких випадках). За умов 2014 р. найбільшу масу мали плоди сорту Дюк – 3,17 г (2–річні саджанці) і 3,50 г (3–річні саджанці).

Отже, в агроєкологічних умовах лісостепової частини Житомирської області лохина високоросла здатна забезпечувати значний урожай цінних ягід: 0,25-0,35 кг у 2-річних насадженнях і 0,7–1,0 кг у 3-річних. При посадці саджанців слід враховувати біологічні та сортові властивості цієї культури і вчасно проводити необхідні агротехнічні заходи. Використання сучасних сортів, різних за скоростиглістю, дає змогу організувати конвеєрне надходження свіжих органічних ягід впродовж липня-серпня.

Список літератури

1. Боровик Г. Городня родичка чорниці. *Агросектор* : журнал сучасного сільського господарства, 2009. 1(32). С. 14–17.
2. Босий О. Технологія вирощування чорниці високорослої в Україні. – [Електронний ресурс]: www.fruit-inform.com/ru/technology
3. Мойсієнко В. В., Пашев М. П. Урожайність та лікувальні властивості лохини високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.) залежно від сортових особливостей в умовах Житомирської області. *Наука – агропромислового виробництва*. Житомир, 2014. С. 17–21.
4. Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф. Вплив сорту і типу пагона на укорінюваність зелених стеблових живців голубики високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.). *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*, 2013. № 2. С. 42–45.
5. Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф. Агробіологічні особливості розмноження сортів чорниці високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.) здерев'янілими стебловими живцями у Правобережному Лісостепу України. *Агробіологія*, 2013. Вип. 11. С. 129–133.
6. Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф. Біологічні особливості росту і розвитку маточних рослин сортів голубики високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.) в умовах Правобережного Лісостепу України. *Агробіологія*. 2013. Вип. 10. С. 47–50.
7. Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф. Інтродукція та перспективи вирощування сортів голубики високорослої в Правобережному

Лісостепу. *Зб. наук. пр. Уманського національного університету садівництва*. 2013. Вип. 82. С. 94–100.

8. Сіленко В. О., Марченко С. В. Якісні та товарні ознаки ягід чорниці щиткової (*Vaccinium corymbosum* L.) в умовах Київської області. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2013. № 4. С. 40–43.

9. Шлапак В. П., Балабак А. Ф., Пиж'янова А. А. Особливості проходження фенологічних фаз інтродукованих сортів чорниці високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.) в умовах Правобережного Лісостепу України *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2013. Вип. 11. С. 93–96.

10. Пропозиція – Головний журнал з питань агробізнесу <http://propozitsiya.com/ua/ukrayina-viyshla-na-4-e-misce-za-ploshchami-nasadzhennya-lohini>.